

Diyanet Akademisi 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretici Eğitiminin Mezunlar Gözüyle Değerlendirilmesi

Emine Keskiner

 0000-0003-1647-2857

eminekeskiner@gmail.com

Doç. Dr.

Marmara Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı

İstanbul, Türkiye

ROR 02kswqa67

Öz

Bu makale, Diyanet Akademisi'nin (DİYA) Aday Din Görevlileri Meslekî Eğitim Programı içinde yer alan 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticisi eğitiminin ilk mezun grubu tarafından nasıl değerlendirildiğini konu edinmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), 2013'ten itibaren okul öncesi dönemdeki din eğitimi boşluğunu doldurmak amacıyla 4-6 Yaş Kur'an Kursları açmaya başlamış; bu gelişme nitelikli öğretici ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. DİYA bünyesinde 2022'de hazırlanan meslekî eğitim programı, söz konusu ihtiyaca yanıt vermek üzere tasarlanmıştır. Araştırmanın temel amacı, programdan 2024 yılı başında mezun olmuş ve yaklaşık bir yıllık meslekî deneyim kazanmış ilk mezun grubunun programı nasıl değerlendirdiğini ortaya koymak suretiyle programın geliştirilme sürecine katkı sunmaktır. DİYA'nın aday din görevlileri meslekî eğitim programları uygulamasının yeni olması nedeniyle alanyazında bu konudaki araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu araştırmalar arasında da sadece 4-6 yaş öğreticiliğine yönelik programdan mezun olanlarla gerçekleştirilmiş müstakil bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Çalışmanın göreve başlayıp bir yıllık deneyim kazanmış mezunların bakış açısıyla yapılması araştırmaya özgün bir nitelik kazandırmaktadır. Araştırma, karma yöntem yaklaşımıyla ve açımlayıcı sıralı desen kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında, 2025 yılı Ekim ayı sonunda, göreve başlamadan önce Türkiye genelindeki 19 farklı DİYA merkezinden eğitim almış 307 öğreticiye çevrim içi ortamda anket uygulanmış; elde edilen nicel veriler yüzde ve frekans analizleriyle çözümlenmiştir. İkinci aşamada ise nicel bulgulara öne çıkan hususları daha derinlemesine açıklamak amacıyla, 2025 yılı Aralık ayında Ankara'da DİYA Başkanlığı'nın desteğiyle sekiz katılımcıyla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada temalar, araştırma soruları doğrultusunda önceden belirlenmiş; verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Makalede ele alınan temel problem, DİYA'nın 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerine yönelik meslekî eğitim programının, mezunların sahadaki pedagojik ihtiyaçlarını ne düzeyde karşıladığının araştırılmasıdır. Araştırma bulguları, mezunların programa ilişkin görüşlerinin hem olumlu hem de geliştirilmesi gereken yönler bakımından farklılaştığını ortaya koymaktadır. Meslektaşlar arası dayanışma ve kurumsal aidiyet bilinci kazandırma açısından akademi eğitimi oldukça başarılı bulunmuştur. En çok katkı sağlayan dersler

olarak Kur'an-ı Kerim Yüzüne Okuma, 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu ve Uygulama/Staj dersleri öne çıkmıştır. Buna karşılık çeşitli alanlarda iyileştirme ihtiyacı tespit edilmiştir. Öğreticilerin yaklaşık üçte biri, programın okul öncesi din eğitimi verme konusunda kendilerine yeterli donanımı kazandırmadığı görüşündedir. Kur'an öğretim metodolojisi, okul öncesine özel yöntem ve teknikler, materyal geliştirme ve etkinlik kullanımı gibi uygulamalı becerilerin derslerde yeterince yer bulmadığı görülmüştür. Uygulama/staj dersi genel olarak faydalı bulunmakla birlikte sürenin yetersizliği, stajın ikinci döneme sıkıştırılması ve rehber öğretmenlerdeki kalite farklılıkları sorun alanları olarak öne çıkmıştır. Akademi merkezleri arasında eğitim görevlilerinin uzmanlık seviyeleri, ölçme-değerlendirme süreçleri ve barınma imkânları açısından ortaya çıkan farklılıklar, programın verimliliğini olumsuz etkileyen önemli etkenler arasında yer almaktadır. Sonuç olarak, programın genel olarak başarılı ve gerekli olduğu görülmekle birlikte; pedagojik yeterlilikler, öğretim yöntemleri, standardizasyon ve uygulama süreçlerinde geliştirilmesi gereken bazı noktalar olduğu tespit edilmiştir. Programın geliştirilmesine yönelik çalışmalarda, Meslekî Bilgi ve Beceri alanının programdaki ağırlığının artırılması ve 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinin kapsamının daraltılması önerilmektedir. Bu dersin içeriğinde yer alan bazı konuların, Erken Çocukluk Dönemi Öğretim İlke ve Yöntemleri, Erken Çocuklukta Dinî ve Ahlakî Gelişim, Erken Çocuklukta Kur'an-ı Kerim ve Dinî Bilgiler Öğretimi gibi bazı yeni derslerle verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, akademiler arasındaki standardizasyon sorununu en aza indirmek için de gerekli adımların atılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Diyanet Akademisi, Aday Din Görevlileri Meslekî Eğitim Programı, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı, Kur'an Kursu Öğreticileri

Atıf Bilgisi

Keskiner, Emine. "Diyanet Akademisi 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretici Eğitiminin Mezunlar Gözüyle Değerlendirilmesi". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (Haziran 2026), 106-142. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2026.12.1.05>

Geliş Tarihi	11.01.2026
Kabul Tarihi	27.05.2026
Yayın Tarihi	30.06.2026
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışma Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu'nun 08/10/2025 tarih ve 2025-110 sayılı izni ile yürütülmüştür. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu

ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Taraması

Yapıldı – Turnitin

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Yapay Zekâ Kullanımı

Yapay Zeka kullanımına ilişkin tüm sorumluluk yazarlara aittir.

An Evaluation of the Diyanet Academy 4–6 Age Qur'an Course Instructor Training from the Perspective of Its Graduates

Emine Keskiner

Assoc. Prof.

0000-0003-1647-2857

Marmara University, Faculty of Divinity,

Department of Religious Education

ROR : 02kswqa67

eminekeskiner@gmail.com

İstanbul, Türkiye

Abstract

This article examines how the first cohort of graduates evaluates the training for instructors of Qur'an courses for children aged 4–6, which is part of the Candidate Religious Officials Vocational Training Program of the Diyanet Academy (DİYA). Since 2013, the Presidency of Religious Affairs (DİB) has begun opening Qur'an courses for children aged 4–6 in order to fill the gap in religious education at the preschool level; this development has also brought about the need for qualified instructors. The vocational training program prepared within DİYA in 2022 was designed to respond to this need. The main aim of the study is to contribute to the program development process by revealing how the first cohort of graduates—who completed the program at the beginning of 2024 and have gained approximately one year of professional experience—evaluate the program. Since the implementation of Diyanet Academy's professional training programs for candidate religious officials is relatively new, it is observed that studies on this subject in the literature are limited in number. Moreover, among these studies, no research has been found that specifically focuses on graduates of the 4–6 age group instructor training program. This first comprehensive evaluation conducted from the perspective of graduates who have entered the field and gained professional experience provides the study with an original contribution. The research was designed using a mixed-methods approach with an explanatory sequential design. In the first phase of the study, at the end of October 2025, an online questionnaire was administered to 307 instructors who had received training at 19 different DİYA centers across Türkiye; the quantitative data obtained were analyzed using percentage and frequency analyses. In the second phase, in order to provide a more in-depth explanation of the salient findings from the quantitative data, a focus group interview was conducted in December 2025 in Ankara with eight participants, with the support of the Presidency of DİYA. In the study, themes were predetermined in line with the research questions, and the descriptive analysis method was employed in the analysis of the data. The main problem addressed in the article is to investigate to what extent DİYA's vocational training program for instructors of 4–6 age group Qur'an courses meets graduates' pedagogical needs in the field. The findings of the study reveal that graduates' views on the program vary in terms of both strengths and areas needing improvement. The

academy training was found to be highly successful in fostering collegial solidarity and a sense of institutional belonging. The courses that contributed the most were identified as Qur'an Recitation (Reading from the Text), Teaching Formation for 4-6 Age Education, and Practicum/Internship courses. On the other hand, the need for improvement was identified in various areas. Approximately one-third of the instructors believe that the program did not provide them with sufficient competence to deliver preschool religious education. It was observed that practical skills such as Qur'an teaching methodology, preschool-specific methods and techniques, material development, and the use of activities were not sufficiently covered in the courses. Although the practicum/internship course was generally found beneficial, issues such as insufficient duration, its concentration in the second term, and differences in the quality of mentor instructors emerged as major problem areas. Differences among academy centers in terms of instructors' levels of expertise, assessment and evaluation processes, and accommodation facilities are among the significant factors negatively affecting the program's efficiency. In conclusion, although the program is generally considered successful and necessary, it has been determined that there are areas requiring improvement in pedagogical competencies, teaching methods, standardization, and implementation processes. In efforts to improve the program, it is recommended to increase the weight of the Professional Knowledge and Skills component and to narrow the scope of the Teaching Formation for 4-6 Age Education course. It is considered beneficial that some topics included in this course content be delivered through new courses such as Teaching Principles and Methods in Early Childhood, Religious and Moral Development in Early Childhood, and Teaching the Qur'an and Religious Knowledge in Early Childhood. In addition, it is important to take necessary steps to minimize standardization problems among academies.

Keywords

Religious Education, Diyanet Academy, Prospective Religious Officials Professional Training Program, 4-6 Age Quran Course Instructors Training, Quran Course Instructors.

Citation

Keskiner, Emine. "An Evaluation of the Diyanet Academy 4-6 Age Qur'an Course Instructor Training from the Perspective of Its Graduates". *The Journal of Near East University Faculty of Theology* 12/1 (June 2026), 106-142. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2026.12.1.05>

Date of Submission	11.01.2026
Date of Acceptance	27.05.2026
Date of Publication	30.06.2026
Peer-Review	Double anonymized - Two External

Ethical Statement	This study was conducted with the approval of the Social Sciences Research Ethics Committee of Marmara University, dated 08/10/2025 and numbered 2025-110. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.
Use of Artificial Intelligence	All responsibility for the use of artificial intelligence lies with the authors.

Giriş

Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) 2013 yılında ülkemizde okul öncesi eğitiminde yaşanan din eğitimi boşluğunu doldurmak amacıyla 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını açmaya başlamıştır. Açılan bu kursların sayıları halkın yoğun ilgisi sebebiyle kısa zamanda hızlı bir artış göstermiştir. Yıllarca ihmal edilmiş bir alanda yaşanan bu gelişme yeni bir eğitim-öğretim tecrübesi olması sebebiyle beraberinde öğretmen yetiştirme, program geliştirme gibi bazı pedagojik ihtiyaçları gündeme getirmiştir. Nitekim konuyla ilgili bazı akademik araştırmalarda ulaşılan sonuçlar arasında 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında görev alan öğretmenlerin, okul öncesi çocuğunun dinî ve ahlakî gelişimi de dâhil gelişimsel özellikleri, bu yaş grubuna yönelik din ve ahlak eğitimi, öğretim yöntemleri, materyal geliştirme vb. konulardaki eksiklikleri sebebiyle eğitim-öğretim ihtiyacı hissetmelerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.¹ Bu durumun öncelikle öğretmenlerin öğrenim hayatları sırasında 4-6 yaş din ve değerler eğitimine yönelik bir eğitim görmemelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

2022'de DİB bünyesinde kurulan DİYA tarafından hazırlanan *Aday Din Görevlileri Meslekî Eğitim Programları* içerisinde 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenliğine yönelik bir programa yer verilmesi söz konusu ihtiyacı gidermeye yönelik atılan adımlardan biridir. Aday din

¹ Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66; Samet Yağcı, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları* (İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018); Büşra Kara, *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Salih Aybey, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)", *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2019), 207-240; Zülfi Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Muhammed Ali Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", *Dini Araştırmalar* 23/57, (2020), 95-116; Mehmet Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma", *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 53 (2020), 237-261; Zeynep Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", *Dini Araştırmalar* 24/60 (2021), 147-179; Serkan Şensoy, *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022); Ahmet Koç, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretici Yeterlilikleri Ölçeği (KÖYÖ)", *Hitit İlahiyat Dergisi* 23/1 (2024), 135-167.

görevlileri meslekî eğitim programlarında* hedef; meslekî bilgi donanımına sahip, bu bilgiyi görevinde etkin biçimde uygulayabilen; meslek ahlâkı ve yaşantısıyla örnek olan, toplumu din konusunda aydınlatan, kurum aidiyet bilinci ve özgüveni yüksek, yeniliğe açık, iletişim ve sosyal katılım becerileri gelişmiş, kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanılabilen din görevlileri yetiştirmek şeklinde belirtilmektedir.² Programların her birinde altı temel alan bulunmakta olup bu alanlar şunlardır:³

- Kur'an-ı Kerim
- Temel İslamî İlimler
- Din Hizmetleri
- Meslekî Bilgi ve Beceri
- Mevzuat
- Kültürel Etkinlikler

Farklı alanlarda görev yapacak aday din görevlilerine yönelik hazırlanmış olan programlarda farklılaşmanın *Meslekî Bilgi ve Beceri* alanındaki dersler vasıtasıyla sağlandığı görülmektedir. 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliğine yönelik programdaki dersler ve kredileri Tablo 1'de verildiği gibidir:⁴

Tablo 1. Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi) Dersler ve Kredileri

ALANLAR	DERSLER	DÖNEMLER		Toplam Kredi
		I. Dönem	II. Dönem	
KUR'AN-I KERİM	Tecvid Bilgisi	2x14	-	252
	Talim Uygulamaları	2x14		
	Yüzüne Okuma	4x14	6x14	
	Ezbere Okuma	2x14	2x14	
TEMEL İSLAMİ İLİMLER	Kur'an-ı Kerim Meali	2x14	2x14	252
	Akaid-Kelam	2x14	2x14	
	İslam İbadet ve Sosyal	4x14	2x14	
	Hayat Fıkhi			

* Diyanet Akademisi Başkanlığı'nın din görevlileri meslekî eğitim programı kapsamında eğitim verdiği diğer gruplar şunlardır: İmam-Hatip, Müezzin-Kayyım, Hafız Kur'an Kursu Öğreticisi, Kur'an Kursu Öğreticisi- İşitme ve Görme Engelli Adaylar.

² Diyanet Akademisi Eğitim Programları ve Koordinasyon Daire Başkanlığı (DİB), *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)* (Ankara, 2025), 7.

³ DİB, *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)*, 8-9.

⁴ DİB, *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)*, 10.

	Hadis	2x14	2x14	
DİN HİZMETLERİ	Davet ve Nebevi Metot	-	2x14	56
	Manevi Danışmanlık ve Rehberlik	-	2x14	
	Öğreticilik Mesleğine Giriş	2x14	-	
MESLEKİ BİLGİ VE BECERİ	4-6 Yaş Eğitimi	8x14	6x14	364
	Öğreticilik Formasyonu			
	Dini Musiki	2x14	2x14	
	Uygulama/Staj	-	6x14	
MEVZUAT	Devlet Teşkilatı ve Kamu Mevzuatı	2x14	-	28
KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	Kültürel Etkinlikler	2x14	2x14	56
GENEL TOPLAM		36x14	36x14	1008

Tablo 1 incelendiğinde, Meslekî Bilgi ve Beceri alanındaki derslerin toplam kredi yükünün programın yaklaşık %36'sını oluşturduğu görülmektedir. İlk programda yapılan değişiklikle Öğreticilik Mesleğine Giriş dersinin kredisi 56 (4x14)'dan 28'e (2x14) düşürülmüştür. Bu durum mevcut programda Meslekî Bilgi ve Beceri alanındaki derslerin toplam kredisini 392'den 364'e düşürmüştür.⁵

Program geliştirme disiplinin gereği olarak hazırlanan her eğitim programı değerlendirilme ve yeniden geliştirilme süreçlerine ihtiyaç duyar.⁶ Bu süreçler için önemli aşamalardan biri program uygulayıcılarından ve öğrencilerden geribildirim alınmasıdır. DİYA tarafından aday din görevlilerine yönelik meslekî eğitim programlarının uygulanmasına 2023 yılında başlanmıştır. Uygulama kapsamında ilk olarak yedi yüz 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticisi adayı programa kabul edilmiştir.⁷ Bu adaylar 2024 yılının ocak ayında mezun olmuş ve aynı yılın şubat ve mart aylarında göreve başlamışlardır. Bu araştırma, gerçekleştirildiği dönemde bir yıllık çalışma tecrübesini geride bırakmış bu ilk mezunlarla yürütülmüştür. Araştırmanın amacı bu kişilerin mezun oldukları programın teorik ve pratik beklentilerini karşılama durumu ve eğitim sürecine ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymak suretiyle 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerine yönelik

⁵ Krş. Diyanet Akademisi Başkanlığı (DİB), *Diyanet Akademisi Faaliyet Raporu 2023*, 74; DİB, *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)*, 11.

⁶ Mehmet Bahaddin Acat, "Program Geliştirme", *Türk Maarif Ansiklopedisi* (Erişim 10 Kasım 2025).

⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), "2022 Yılı Diyanet Akademisi Aday Din Görevlisi (KKÖ, İ-H, M-K) Alımı" (Erişim 13 Aralık 2025).

meslekî eğitim programının değerlendirilme ve yeniden geliştirilme süreçlerine katkı sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- DİYA mezunu 4-6 yaş Kur'an kursu öğrencilerinin Aday Din Görevlileri Meslekî Eğitim Programının gerekliliği konusundaki görüşleri nelerdir?
- Mezunlar programın, kendilerinin okul öncesi dönemde din eğitimi verme konusundaki meslekî yeterliklerine katkısını nasıl değerlendirmektedir?
- Mezunlara göre programda en çok istifade edilen dersler hangileridir?
- Mezunlara göre programda en az istifade edilen dersler hangileridir?
- Mezunların programın sahadaki ihtiyaçlarını karşılaması konusundaki görüşleri nelerdir?
- Program, kurumsal aidiyet bilinci oluşturma açısından mezunlar tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

1. Literatür

Literatüre bakıldığında DİYA'ya dair araştırmaların, uygulamanın yeni olması sebebiyle sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Sınırlı sayıdaki araştırmalar arasında da 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğrencilerine yönelik meslekî eğitim programından mezun olanlarla yapılmış müstakil bir çalışmaya rastlanmamıştır. 4-6 yaş grubu mezunlarının bazı araştırmalarda çalışma grubunun geneline dâhil edildiği görülmektedir.

Konuyla ilgili çalışmaların ilki Kocaman ve Koyuncu'ya aittir. Mezun, fakat göreve başlamamış Kur'an kursu öğrencilerinin akademiye ilişkin görüş ve deneyimlerinin araştırıldığı çalışmada, aday Kur'an kursu öğrencilerinin genel olarak DİYA'ya yönelik olumlu kanaat taşıdıkları, ancak eğitim programının güncellenmesi gibi bazı iyileştirmelere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.⁸

Bir diğer çalışma, Öz ve Kaya tarafından 9 farklı DİYA'dan meslekî eğitim alarak mezun olmaya hak kazanmış ilk gruptan 513 kişiyle yapılan alan araştırmasıdır. Aday din görevlilerine yönelik meslekî eğitim programlarının etki ve verimliliğinin tespit edilmeye çalışıldığı araştırmada, akademilerde verilen eğitimin bir ihtiyaç olduğu, aday din görevlilerinin mesleğe hazırlanmasında olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber akademiler arasındaki ölçme farklılıkları, eğitim sürecinde kaynaklara ulaşmada zorluk yaşanması ve adaylara verilen harçlığın yetersizliği gibi geliştirilmeye açık bazı yönler bulunduğu da dikkat çekilmiştir.⁹

⁸ Kasım Kocaman - Mehmet Koyuncu, "İlk Dönem Mezunları Aday Kur'an Kursu Öğrencilerine Göre Diyanet Akademisi", *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (Mart 2024).

⁹ Ayhan Öz - Umut Kaya, "Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği", *Erciyes Akademi* 38/4 (2024).

Ertürk'ün aday Kur'an kursu öğrencilerine göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programını değerlendirmeyi amaçladığı çalışma da konuyla ilgili ilk çalışmalardandır. Meslekî eğitim programının adaylara yeterli düzeyde meslekî bilgi kazandırdığı, meslekî beceri kazandırmada ise kısmen yeterli olduğu tespit edilen araştırmada programın süre ve içerik açısından güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir.¹⁰ Ertürk'ün imam-hatip ve müezzin-kayyımlara göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programı'nın değerlendirilmesine yönelik bir diğer araştırmasında da benzer sonuçlara ulaştığı görülmektedir.¹¹

Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programı'nı ilk dönem mezun olan imam-hatiplerin gözünden değerlendirmeye çalışan bir başka araştırma da Yıldız ve Çinemre tarafından yapılmıştır. Yıldız'ın yüksek lisans tezinden¹² üretilen araştırmada, akademiye verilen eğitimin genel olarak verimli bulunduğu; bununla birlikte programın geliştirilmesi gereken yönlerinin de bulunduğu belirtilmektedir.¹³

Ceylan'ın çalışması yukarıdaki araştırmalardan farklı olarak Diyanet Akademilerinde eğitim gören adaylarla değil çalışan eğitim görevlilerle gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber araştırmada diğer araştırmalara benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.¹⁴

Diyanet Akademisi tarafından yürütülen eğitimlere ilişkin lisansüstü tezler de bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri, Baştürk'ün Akademinin birinci dönem mezunu 18 din görevlisiyle görüşmeler yaparak hazırladığı yüksek lisans tezidir. Araştırmada, katılımcıların eğitim sürecini genel olarak olumlu değerlendirdikleri; ancak müfredat, eğitim süresi, pedagojik yöntemler, fiziki koşullar ve ekonomik destekler gibi alanlarda çeşitli iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.¹⁵ Polat tarafından hazırlanan

¹⁰ İdris Ertürk, "Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi", *Bilimname* 52/2 (2024).

¹¹ İdris Ertürk, "Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/2 (Eylül 2024).

¹² Emre Yıldız, *Diyanet Akademi Eğitiminin İlk Dönem Mezunlarının Gözünden Değerlendirilmesi* (Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹³ Emre Yıldız – Semra Çinemre, "İlk Dönem Mezunu Aday Din Görevlilerinin Gözünden Diyanet Akademisi İmam-Hatip Eğitiminin Değerlendirilmesi", *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2024).

¹⁴ Tuncay Ceylan, "Eğitim Görevlilerinin Diyanet Akademisine İlişkin Görüşleri", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 18 (2024).

¹⁵ İsmail Baştürk, *Aday Din Görevlilerinin Diyanet Akademisindeki Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

doktora tezinde ise Diyanet Akademisi'nin tüm eğitim-öğretim faaliyetlerine yönelik bir model önerisi geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.¹⁶

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma karma yöntem yaklaşımı ile tasarlanmıştır. Araştırmada karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Bu desende araştırma süreci öncelikle nicel verilerin toplanması ve analiz edilmesiyle başlamakta, ardından elde edilen bulguların daha ayrıntılı biçimde açıklanması amacıyla nitel veri toplama aşamasına geçilmektedir.¹⁷

Bu kapsamda araştırmanın ilk aşamasında Diyanet Akademisi'nin 4-6 Yaş Kur'an Kursu öğreticiliğine yönelik meslekî eğitim programından mezun olan öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla anket uygulanarak nicel veriler elde edilmiştir. Nicel bulguların daha derinlemesine yorumlanabilmesi amacıyla ikinci aşamada odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi, araştırmacı tarafından seçilmiş bir grup insanın önceden belirlenmiş bir konu hakkında görüş belirtmeleri ve tartışmaları şeklinde tanımlanabilir. Odak grup görüşmeleri genel olarak 6-8 kişi ile yapılmaktadır.¹⁸ Katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortamda yapılan görüşmelerde yönlendirici, gruba rehberlik ederek katılımcıların etkin katılımlarını sağlamak suretiyle konu ile ilgili bakış açılarını anlamayı amaçlar.¹⁹ Bu çalışmada odak grubun gerektirmiş olduğu söz konusu şartlara riayet edilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, DİYA aday din görevlileri meslekî eğitim programının 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliğine yönelik bölümünden 2024 yılında mezun olup hâlen aktif olarak görev yapan 700 öğretici oluşturmaktadır. Söz konusu programın yalnızca bir dönem mezun vermiş olması nedeniyle araştırma bu grupla sınırlandırılmıştır.

¹⁶ Adem Polat, *Diyanet Personel Eğitiminde Yeni Bir Paradigma: "Diyanet Akademisi" Model Önerisi* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025).

¹⁷ John W. Creswell, *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, çev. ed. Selçuk Beşir Demir (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016), 233-235.

¹⁸ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 156.

¹⁹ Jale Balaban, "Verilerin Toplanması", *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, ed. Ali Şimşek (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2018), 148.

Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir.²⁰ Bu kapsamda, araştırma evrenini oluşturan 700 öğretici arasından; farklı DİYA merkezlerinden mezun, çeşitli demografik özelliklere, farklı eğitim geçmişi ve meslekî deneyime sahip toplam 307 öğretici çalışmaya dâhil edilmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, 19 farklı DİYA merkezinde eğitim aldıkları görülmektedir: 62'si Ankara, 14'ü Antalya Hacı Mehmet Gebizli, 21'i Bursa, 12'si Denizli, 10'u Diyarbakır, 4'ü Erzurum Ömer Nasuhi Bilmen, 11'i Eskişehir, 26'sı Gaziantep Hacı Ahmet Ziyilan, 13'ü Haseki Abdurrahman Gürses, 5'i İzmir, 4'ü Kayseri, 9'u Kocaeli, 33'ü Konya Selçuk, 5'i Kütahya, 37'si Ordu, 3'ü Samsun Aşıkkutlu, 14'ü Şanlıurfa, 3'ü Trabzon, 21'i Uluslararası İstanbul Haseki Dinî Yüksek İhtisas Merkezi mezunudur. %65,8'i evli olan katılımcıların yaş dağılımına gelince %75,6'sının 26-40 yaş aralığında, %22,1'inin 40 yaş ve üzerinde, %2,3'ünün ise 26 yaşın altında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %8,5'i hafız olduğunu, %1,3'ü ise hâlen hafızlık eğitimine devam ettiğini beyan etmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında, öğrencilerin %50,5'inin örgün ilahiyat/İslamî ilimler lisans programlarından, %44,6'sının ise İLİTAM programlarından mezun olduğu; yüksek lisans düzeyinde eğitim alanların oranının ise %4,9'da kaldığı belirlenmiştir.

Meslekî deneyim açısından incelendiğinde, katılımcıların %43'ünün daha önce Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde fahri olarak görev yaptığı, %18,2'sinin özel okullarda veya Millî Eğitim Bakanlığı'nda ücretli öğretmenlik deneyimine sahip olduğu, yaklaşık dörtte birinin (%24,4) ise herhangi bir iş tecrübesinin bulunmadığı görülmektedir. 4-6 yaş eğitimi için oldukça önemli olan çocuk gelişimi alanındaki yeterliklere ilişkin bulgular, öğrencilerin %25,1'inin çocuk gelişimi eğitimi almadığını, %16'sının iki veya dört yıllık çocuk gelişimi programlarına devam ettiğini, %13,7'sinin ilgili sertifika programlarına katıldığını, %31,9'unun ise 380 saatlik okul öncesi çocuk gelişimi ve eğitimi kursunu tamamladığını ortaya koymuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda da maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir.²¹ Bu doğrultuda, yine farklı DİYA merkezlerinden mezun, eğitim geçmişleri ve meslekî deneyimleri de farklı olan toplam sekiz Kur'an kursu öğreticisi ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar Ankara, İstanbul Anadolu, Konya, Kayseri, Şanlıurfa, Diyarbakır, Trabzon ve Ordu Dinî İhtisas Merkezlerinden mezun olup yaşları 26 ile 48 arasında değişmektedir. Katılımcıların altısı evli olup eğitim durumları incelendiğinde dördünün İLİTAM, ikisinin

²⁰ Bk. Mesut Yıldırım, "Örneklem ve Örnekleme Yöntemleri", Eğitimde Araştırma Yöntemleri, ed. Sedat Şen - İbrahim Yıldırım (Ankara: Nobel Yayınları, 2022), 77-78.

²¹ Bk. Aysel Aziz, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011), 55.

örgün ilahiyat/İslamî ilimler lisans programı, ikisinin ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Meslekî deneyim açısından, katılımcıların dördünün akademi öncesinde Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde fahrî olarak görev yaptığı, ikisinin herhangi bir iş deneyimi bulunmadığı, diğer iki katılımcıdan birinin özel okulda öğretmenlik, diğerinin ise bir vakıf bünyesinde çalışma deneyimine sahip olduğu öğrenilmiştir.

Çocuk gelişimi alanındaki eğitim durumları incelendiğinde ise dört katılımcının çocuk gelişimi ön lisans mezunu olduğu, ikisinin 380 saatlik okul öncesi çocuk gelişimi ve eğitimi kursunu tamamladığı, iki katılımcının ise bu alanda herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Hâlen katılımcılardan biri ihtiyaç odaklı Kur'an kursunda, diğerleri ise 4-6 yaş Kur'an kurslarında öğretici olarak görev yapmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel verileri anket yoluyla toplanmıştır. Anket formu hazırlanırken öncelikle araştırmanın amacı doğrultusunda sorular oluşturulmuş, ardından alanında uzman üç akademisyenin görüşleri alınarak forma son hâli verilmiştir.

Anket formunun ilk bölümü katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 9 sorudan oluşmaktadır. Ardından katılımcıların mezun oldukları meslekî eğitim programında kendilerine en çok katkı sağladığını düşündükleri dersleri belirlemeye yönelik 3 soruya yer verilmiştir. Bu sorularda katılımcılardan sırasıyla kendilerine en çok katkı sağladığını düşündükleri birinci, ikinci ve üçüncü dersi işaretlemeleri istenmiştir. Formun son bölümünde ise, katılımcıların akademi merkezinde aldıkları eğitimin teorik ve pratik beklentilerini karşılama durumu ve eğitim sürecine ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymayı amaçlayan 40 cümlelik madde seti yer almaktadır. Bu maddeler için “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılmıyorum”, “hiç katılıyorum” seçeneklerinden oluşan 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel verileri ise odak grup görüşmesinde kullanılan yarı yapılandırılmış 18 soruluk görüşme formu yoluyla elde edilmiştir. Görüşme formu anket sonuçlarında dikkat çeken, açıklanmasına ihtiyaç olduğu düşünülen bulgulardan hareketle hazırlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci ve Analizi

Veri toplama sürecinde öncelikle etik kurul izni alınmış; ardından anket formu, 2025 yılı Ekim ayı sonunda DİYA Başkanlığı aracılığıyla çevrim içi ortamda örneklem grubuna iletilmiş ve katılımcıların formu doldurmaları sağlanmıştır. Anket verileri yüzdelik frekansları çıkarılmak suretiyle analiz edilip yorumlanmıştır. Analiz aşamasında madde

setindeki ifadelerin bir ölçek yapısı oluşturmaktan ziyade katılımcıların Diyanet Akademisi'ne ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bağımsız anket maddeleri olması sebebiyle bulguların daha yalın sunulması ve kategorilerdeki frekans dağılımlarının yorumlanabilirliğinin artırılması amacıyla analiz aşamasında 5'li Likert tipi seçenekler 3'lü yapıya dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm sürecinde; “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçenekleri “katılıyorum”; “katılmıyorum” ve “hiç katılıyorum” seçenekleri “katılmıyorum” kategorisi altında birleştirilmiş, “kısmen katılıyorum” seçeneği ise aynı şekilde bırakılmıştır. Bu şekilde kategorilerin birleştirilmesi yoluna gidilerek veri setinin temsil gücünün artırılması ve yorum kolaylığı hedeflenmiştir.

Doğrudan derslere yönelik üç soruda, katılımcıların en çok katkı sağladığını ifade ettikleri birinci derse 3 puan, ikinci derse 2 puan, üçüncü derse ise 1 puan verilmiş her ders için toplam puan hesap edilerek katılımcılara göre derslerin katkı oranları belirlenmeye çalışılmıştır. En yüksek ve en düşük puan alan üç dersin almış olduğu puanlara bulgular kısmında yer verilecektir.

Nicel bulguların yorumlanmasını takiben, bazı sonuçların daha derinlemesine açıklanması amacıyla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu görüşme, 2025 yılı Aralık ayı içinde DİYA Başkanlığı'nın desteğiyle Ankara Rıfat Börekçi Dinî İhtisas Merkezi'nde yapılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, gizlilik ilkeleri ve süreç hakkında bilgi verilmiş; “aydınlatılmış onam formu” aracılığıyla katılımcıların onayı alınmıştır. Yaklaşık üç saat süren görüşme boyunca katılımcılar K1-K8 şeklinde kodlanarak anonimleştirilmiş; izinleri doğrultusunda yazılı notların yanı sıra ses kaydı da alınmıştır. Ses kayıtları daha sonra yazılı metne dönüştürülmüştür.

Elde edilen veriler, araştırma soruları doğrultusunda oluşturulan temalar çerçevesinde sistematik olarak çözümlenmiştir. Bu kapsamda belirlenen dört ana tema; *Genel Meslekî Yeterlik, Dersler, Akademiler Arası Standardizasyon ve Kurumsal Aidiet*'tir. Analiz sürecinde veriler öncelikle bu temalara göre sınıflandırılmış, ardından her bir tema altında düzenlenerek anlamlandırılmış ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış; bulgular, doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.²²

Odak grup görüşmesinde üzerinde durularak analize dahil edilen anket maddeleri, 11, 13, 19, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 38 ve 39. maddelerdir. Ayrıca katılımcıların en çok katkı sağladığını düşündüğü dersleri belirlemeye yönelik üç soru (8, 9, 10) da analiz kapsamına alınmıştır.

²² Bk. Remzi Altunışık, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi İİBF, 2005), 258.

3. Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde belirlenen temalar ışığında nicel ve nitel veriler birlikte yorumlanacaktır. Öncesinde okuyucuya kolaylık sağlamak düşüncesiyle analize dahil edilen anket maddelerinin frekans verileri aşağıda Tablo 2'de toplu halde verilmiştir:

Tablo 2. Temaların Yorumlanmasında Kullanılan Anket Maddelerine Ait Veriler

Madde	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
11. Sahada edindiğim tecrübe bu eğitimlerde uygulama boyutuna daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini gösteriyor.	292	95,1	12	3,9	3	1,0
13. Akademide eğitim aldığım arkadaşlarımla mesleki açıdan birbirimizi desteklemeye devam ediyoruz.	288	93,8	14	4,6	5	1,6
19. Akademide aldığım eğitim sayesinde göreve başlamadan kurumu daha yakından tanıma imkânı elde ettim.	249	81,1	43	14,0	15	4,9
23. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş Kur'an Kursu öğretim programındaki dinî bilgileri çocuklara nasıl öğreteceğim konusunda bana katkı sağladı.	195	63,5	75	24,4	37	12,1
24. Akademide aldığım eğitim 4-6 yaş Kur'an kurslarına devam eden çocuklara Kur'an-ı Kerim okumayı nasıl öğreteceğim konusunda bana katkı sundu.	170	55,4	86	28,0	51	16,6
26. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş çocuklarından gelen dinî içerikli sorulara cevap vermemde yardımcı oldu.	174	56,7	95	30,9	38	12,4

Madde	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
28. Akademide aldığım eğitim, kurstaki sınıf ortamını, eğitim içerikleri ve 4-6 yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak düzenlememe katkı sağladı.	201	65,5	73	23,8	33	10,7
29. Akademide aldığım eğitim, derslerimde 4-6 yaş için etkili öğretim yöntem ve teknikleri kullanma becerisi kazanmama katkı sağladı.	197	64,2	72	23,5	38	12,4
30. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaşa ve program içeriğine uygun materyal geliştirme veya temin etme konusunda katkı sağladı.	197	64,2	73	23,8	37	12,1
31. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş grubuna uygun elimdeki materyalleri etkin bir şekilde kullanmama katkı sağladı.	196	63,8	72	23,5	39	12,7
33. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş grubuna uygun etkinlikler planlayıp uygulamam konusunda katkı sağladı.	194	63,2	72	23,5	41	13,4
35. Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş grubu çocuklarla etkili iletişim kurma konusunda bana katkı sağladı.	190	61,9	76	24,8	41	13,4
36. Akademide aldığım eğitim, meslektaşlarımla iletişim ve iş birliği konusunda faydalı oldu.	238	77,5	50	16,3	19	6,2
38. Akademide aldığım eğitim, öğrenci velileriyle iletişim ve iş birliği konusunda faydalı oldu.	196	63,8	74	24,1	37	12,1

Madde	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
39. Akademiye aldığım eğitim, özel gereksinimli öğrencilere karşı nasıl bir yaklaşım izlemem gerektiği konusunda bana katkı sağladı.	139	45,3	97	31,6	71	23,1

3.1. Genel Meslekî Yeterlik

Bu tema altında katılımcıların akademi eğitiminin kendilerine 4-6 yaş Kur'an kursu öğretici yeterliklerini kazandırma konusundaki görüş ve değerlendirmeleri üzerinde durulacaktır. 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programında öğretici yeterlikleri şu şekilde ifade edilmektedir: "4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programının temel amaç ve ilkelerini bilir. Erken çocukluk dönemi gelişim özelliklerini bilir. Çocukla etkili iletişim kurma becerisine sahiptir. 4-6 yaş grubu çocuklara din ve değerler eğitimi verirken hangi yöntem ve teknikleri kullanacağını bilir. Uygulanan öğretim programına uygun günlük ve haftalık plan hazırlama becerisine sahiptir. Eğitim ortamını yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak düzenler. Programın temel ilkeleri çerçevesinde etkinlikler hazırlayıp uygular. Çocukların hazırbulunuşluk düzeyini göz önünde bulundurarak hangi etkinliği uygulayacağını belirler. Program içeriğine uygun materyal geliştirme becerisine sahiptir. İhtiyaç halinde aile katılımından faydalanır. Gerekli takdirde veli, diğer öğretmenler ve görev aldığı kurum ile iş birliğine açıktır. Belirli periyotlar halinde meslektaşları ile tecrübe paylaşımında bulunur. Çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların aktif öğrenmelerini destekler."²³

Araştırmanın sınırlılığı gereği burada, yukarıdaki yeterliklere bağlı olarak şu alt temalara yer verilecektir: *Meslekî Donanım, Öğretim Yöntemleri ve Materyal Geliştirme, Çocuklarla ve Velilerle Etkili İletişim, Eğitim Ortamını Düzenleme, Meslektaşlarla İletişim ve İş Birliği*

3.1.1. Meslekî Donanım

Anket bulguları, katılımcıların %62'sinin akademi eğitiminin 4-6 yaş grubuna yönelik meslekî donanımlarına etkisiyle ilgili düşüncelerini tespit etmeye yönelik 19. maddedeki "Okul öncesi döneme uygun din eğitimi verme konusunda yeterli donanıma sahip olmam konusunda katkı sağladı" ifadesine katıldığını göstermektedir. Bununla birlikte aynı maddeye ilişkin %26'lık "kısmen katılıyorum" ve %12'lik "katılmıyorum" oranları, öğretmenlerin üçte

²³ DiB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 9.

birinden fazlasının, okul öncesi din eğitimi verme konusunda akademinin kendilerine yeterli katkıyı sağlamadığı görüşünde olduklarına işaret etmektedir.

Odak grup görüşmesinde yapılan değerlendirmeler, aday öğreticilerin eğitim aldıkları dinî ihtisas veya dinî yüksek ihtisas merkezlerinde daha önce 4-6 yaş grubu öğreticiliğine yönelik bir eğitim tecrübesi bulunmamasının, bu durumun başlıca sebeplerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılardan ikisi bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“4-6 yaş eğitimi mi yoksa ihtisas özeti bir eğitim mi aldık bilemedik. Biz oraya 4-6 yaş öğreticisi olmak için gidiyorsak eğitimimizin biraz daha 4-6 yaş olması lazımdı, ama bizde tam tersiydi. Biz hadis, tefsir, fıkıh derslerinden (hani) tabii ki çok daha faydalandık. Benim çok severek, çok zevk alarak işlediğim derslerdi. Klasik kaynaklardan çeviriler yaptık. Bu konuda çok farklı bilgiler öğrendik. Ama sahada bize hiçbir faydası olmadı.” (K5)

“Zaten hiçbir şekilde 4-6 yaş eğitimi alamadık. Sadece formasyon dersinde aldık. Diğer dersler fıkıh, tefsir, bol ezber.” (K8)

İmam-hatiplik, müezzin-kayyımlik ve Kur'an kursu öğreticiliğine yönelik akademi eğitim sürecini ele alan çalışmalarda katılımcıların yeterli düzeyde meslekî bilgi kazandıklarını ifade etmeleri,²⁴ bu araştırmada tespit edilen sorunun önemli nedenlerinden birinin, yukarıda ifade edildiği üzere eğitim alınan merkezlerde öncesinde 4-6 yaş grubu öğreticiliğine yönelik kurumsal bir eğitim tecrübesinin bulunmaması olduğunu göstermektedir.

3.1.2. Öğretim Yöntemleri, Materyal Geliştirme ve Etkinlik Kullanımı

Öğretim yöntemleri, materyal geliştirme ve etkinlik kullanımına ilişkin anket bulguları incelendiğinde, ilgili maddelere katılım oranlarının genel olarak %60'lar düzeyinde seyrettiği görülmektedir. Katılımcılar; öğretim yöntemleri ve materyallerle ilgili *“Derslerimde 4-6 yaş için etkili öğretim yöntem ve teknikleri kullanma becerisi kazanmama katkı sağladı”* (29. madde), *“4-6 yaşa ve programa uygun materyal geliştirme veya temin etme konusunda katkı sağladı”* (30. madde) ve *“4-6 yaş grubuna uygun elimdeki materyalleri etkin bir şekilde kullanmama katkı sağladı”* (31. madde) ifadelerine %64 oranında *“katılıyorum”* cevabı vermiştir. Etkinlik kullanımıyla ilgili *“4-6 yaş grubuna uygun etkinlikler planlayıp uygulamam konusunda katkı sağladı”* şeklindeki 33. madde için *“katılıyorum”* cevabı verenlerin oranı ise %63'tür.

²⁴ Ertürk, “Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi”, 783; Ertürk, “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, 457; Yıldız, *Diyanet Akademi Eğitiminin İlk Dönem Mezunlarının Gözünden Değerlendirilmesi*, 32-33.

Odak grup görüşmesinde katılımcılar yöntem, materyal ve etkinlikler konusunda DİYA'da aldıkları eğitimin yeterli olmadığını, bu konulardaki eksiklerini göreve başladıktan sonra birbirleriyle iş birliği yaparak gidermeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu yöndeki görüşlerden biri şöyledir:

“Haftalık planlarımız, günlük planlarımız, materyallerimiz vs. her şeyi oluşturduğumuz WhatsApp grubunda paylaşıyoruz... Keza mesela ‘yarın 4-6 yaş çocuklarına ne etkinlik yapacağız arkadaşlar?’ diye birbirimize soruyoruz... Herkes o gün o etkinliği yapıyor” (K4)

Araştırmada Kur'an-ı Kerim ve Dinî Bilgiler öğretimine özel sorulara da yer verilmiştir. Anket bulgularına göre katılımcıların %63,5'i 23. maddede yer alan *“Dinî bilgileri çocuklara nasıl öğreteceğim konusunda katkı sağladı”* ifadesine katıldığını belirtmiştir. Buna karşılık 24. maddede yer alan *“Akademide aldığım eğitim 4-6 yaş Kur'an kurslarına devam eden çocuklara Kur'an-ı Kerim okumayı nasıl öğreteceğim konusunda bana katkı sundu”* ifadesine *“katılıyorum”* diyenlerin oranı %55,4'tir. Benzer şekilde *“Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş çocuklarından gelen dinî içerikli sorulara cevap vermemde yardımcı oldu”* şeklindeki 26. maddeye katılım oranının da %56,7'de kaldığı görülmektedir.

Dinî Bilgiler Öğretimi Yöntem ve Uygulamaları, Elif-Bâ Öğretimi Yöntem ve Uygulamaları ile Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yöntem ve Uygulamaları konuları, 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinin kapsamına girmektedir.²⁵ Bununla birlikte odak grup görüşmelerinde, katılımcıların dinî bilgilerin öğretimine ilişkin bu derse dair hatırladıkları hususların sınırlı olduğu görülmüştür. Hatırlanan örneklerde ise değerlendirmelerin çoğunlukla öğreticilik formasyonu dersinden ziyade Temel İslamî ilimler dersleri üzerinden yapıldığı görülmüştür. Örnek olarak bir katılımcının ifadesi şöyledir:

“Biz Kelam dersini çok güzel aldık, hocamızdan Allah razı olsun. Bu bilgileri 4-6 yaş sınıfı öğreticisi olduğumuzda hemen oraya indirgeyebildik.” (K6)

Öğreticilik formasyonu dersinde Kur'an-ı Kerim öğretimi üzerinde durulduğunu söyleyen iki katılımcıdan biri memnuniyetini dile getirirken diğeri yeterince istifade edemediğini belirtmiştir:

“Formasyon derslerinde 4-6 yaş derslerini veren hocamız sahada harfleri öğretirken ne yapmamız gerektiğini tek tek anlattı. Kendisi sahada yıllarca 4-6 yaş öğretmenliği yapmış, aynı zamanda koordinatörlük yapmış bir hanımefendi idi. Dolayısıyla sahayı çok iyi biliyordu” (K3)

“Formasyonda bahsedildi, ama çok üstünkörü geçildi. Bana sorulacak olursa, müfredata ‘4-6 Yaş Kur'an'ı Kerim eğitimi’ diye bir ders eklenmeli.” (K5)

²⁵ DİB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 65.

Geri kalan katılımcılar ise akademide Kur'an-ı Kerim öğretimiyle ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını söylemişlerdir. Bu görüşlerden ikisi şöyledir:

“Biz daha çok kendimiz Kur'an okumasını öğrendik, çocuğa nasıl öğreteceğimizi öğrenmedik. 4-6 yaş öğreticileri olarak hafızlarla aynı ezber programına tâbi tutulduk, ancak asıl ihtiyacımız olan Kur'an öğretim metodolojisi ihmal edildi.” (K1)

“Elif-Ba'yı nasıl öğreteceğimizi WhatsApp gruplarından öğrendik.” (K7)

Bu bulgular birlikte ele alındığında, öğretim yöntemleri, materyal geliştirme ve etkinlik kullanımına ilişkin alanlarda akademi eğitiminin kısmen başarılı bulunduğu anlaşılmaktadır. Özellikle 4-6 yaş grubuna Kur'an öğretimi ile çocukların dinî sorularına cevap verme gibi uygulama ağırlıklı konularda iyileştirmeye ihtiyaç olduğu görülmektedir.

3.1.3. Çocuklar ve Velilerle Etkili İletişim

Çocuklarla iletişimle ilgili olarak anketin 35. maddesindeki *“Akademide aldığım eğitim, 4-6 yaş grubu çocuklarla etkili iletişim kurma konusunda bana katkı sağladı”* ifadesine katılanların oranı %62'dir. Odak grup görüşmesinde ise katılımcılar, çocuklarla iletişimde zaman zaman güçlük yaşadıklarını ve bu durumun özellikle staj sürecinde kendilerine yeterli rehberlik yapılmamasından kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı ifadelerinden biri şöyledir:

“Bizim en büyük problemimiz, staj sürecinde çocuğa nasıl davranılacağını bilmeyen hocalarla karşı karşıya gelmemizdir.” (K4)

Anket verileri katılımcıların en çok zorlandığı alanın özel gereksinimli çocuklarla iletişim olduğuna işaret etmektedir. Nitekim katılımcıların yalnızca %45,3'ü 39. maddedeki *“Akademide aldığım eğitim, özel gereksinimli öğrencilere karşı nasıl bir yaklaşım izlemem gerektiği konusunda bana katkı sağladı”* ifadesine katıldığını belirtmiştir. Odak grup görüşmesinde de katılımcılar en çok özel gereksinimli çocuklarla iletişim kurmada zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Davranış bozukluğu olan ya da gelişim bozukluğu olan çocuklara nasıl davranacağımızı bilemiyoruz” (K1)

Velilerle iletişim konusunda da çocuklarla iletişime benzer bir durum söz konusudur. Anketin konuyla ilgili 38. maddesindeki *“Akademide aldığım eğitim, öğrenci velileriyle iletişim ve iş birliği konusunda faydalı oldu”* ifadesine katılanların oranı %64'tür. Odak grup görüşmesinde ise katılımcılar göreve başladıktan sonra zaman zaman velilerle iletişimde sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan K1, akademi eğitiminin adayları bu alanda da desteklemesi gerektiğine şu sözlerle dikkat çekmiştir:

“Bunun yanı sıra velilerle de iletişime geçmeliydik aslında. Şu anda karşılaştığım sorunların büyük bir çoğunluğunda veliler etkili. Velilerle iletişimi güçlendirecek eğitimler almalıydık ya da bu süreci gözlemleyip analiz etmeliydik.”

Benzer şekilde Baştürk'ün araştırmasında da 4-6 yaş grubuna yönelik eğitimde çocuklar ve velilerle iletişim konusunda eksiklikler olduğuna dikkat çekilmektedir.²⁶ Bu bulgular hem veliler hem de çocuklarla iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulama temelli çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminin ayrı bir uzmanlık isteyen bir alan olması sebebiyle akademide bu eğitim için gerekli altyapının hazırlanmasında sıkıntı yaşanması anlaşılabilir bir durumdur. Yine de iyileştirilmeye yönelik tedbirler alınması için uğraşmakta fayda vardır.

3.1.4. Eğitim Ortamını Düzenleme

Anketin 28. maddesinde yer alan *“Akademide aldığım eğitim, kurstaki sınıf ortamını, eğitim içerikleri ve 4-6 yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak düzenlememe katkı sağladı”* ifadesiyle, katılımcıların eğitim ortamını düzenleme konusunda akademide aldıkları eğitimin kendilerine sağladığı faydaya ilişkin değerlendirmeleri belirlenmek istenmiştir. Bulgulara göre katılımcıların %65,5'i bu ifadeye “katılıyorum”, %24'ü “kısmen katılıyorum”, %11'i ise “katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu dağılım, akademi eğitiminin sınıf yönetimi becerilerine katkı sağlama düzeyinin katılımcıların yarısından fazlası tarafından olumlu değerlendirildiğini, ancak bir kısmının bu alanda kendisini yeterli görmediğini göstermektedir.

Odak grup görüşmesinde katılımcıların sınıf ortamını düzenleme konusunda yeterli farkındalık kazanmadıkları tespit edilmiştir. Staj sürecinde farklı sınıf düzenlemelerini gözlemleme ve uygulama fırsatı bulan öğretmenlerin bir kısmı bu durumu fırsat olarak görüp olumlu değerlendirirken bir kısmı ise düzensizlik ve karmaşa olarak nitelendirmiştir. Katılımcılardan biri bu konuda kendilerine en fazla katkı sağlamasını bekledikleri staj süreci üzerinden şu değerlendirmede bulunmuştur:

“Biz her hafta farklı kurslarda staj yaptık. Farklı öğrenciler gördük. Farklı hoca tipi gördük. Bu biraz olumsuz etkilemiş oldu. Tek bir kursta değil, tek bir sınıf değildi. Farklı farklı sınıf sınıfları. Birikim açısından tek sınıf, tek kurs olmuş olsaydı belki daha faydalı olabilirdi.” (K2)

Katılımcıların eğitim ortamını düzenleme konusunda genellikle staj sürecinden söz etmeleri üzerine, kendilerine 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinde bu konuya dair herhangi bir bilgi veya uygulama görüp görmedikleri de sorulmuştur. Katılımcıların bu soruyu yanıtsız bırakması söz konusu derste eğitim ortamının düzenlenmesi üzerinde

²⁶ Baştürk, Aday Din Görevlilerinin Diyanet Akademisindeki Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi, 78.

yeterince durulmadığını düşündürmektedir. Hem 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinde hem de staj sürecinde eğitim ortamının düzenlenmesiyle ilgili iyileştirilmesi gereken hususlar olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.5. Meslektaşlarla İletişim ve İş Birliği

Katılımcıların neredeyse tamamı (%93,8) 13. maddedeki, “Akademide eğitim aldığım arkadaşlarımla mesleki açıdan birbirimizi desteklemeye devam ediyoruz” ifadesine “katılıyorum” cevabını vermiştir. Benzer şekilde 36. maddede yer alan “Akademide aldığım eğitim, meslektaşlarımla iletişim ve iş birliği konusunda faydalı oldu” ifadesi de %78 oranında “katılıyorum” şeklinde cevaplanmıştır.

Odak grup görüşmesinde katılımcılar WhatsApp grupları aracılığıyla sürekli iletişim hâlinde olduklarını; deneyim paylaşımında bulunarak sorunlarına birlikte çözüm aradıklarını ve materyal paylaşımı gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K4 bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Biz akademi sürecine başladığımızda zaten WhatsApp üzerinden gruplar oluşturarak bu yola girdik. Akademi sürecinde de mesleğe atıldığımızda da birbirimizden faydalanmaya devam ettik. Yani bu gruplar aslında bizi toparlayan mesleki olarak da bizi geliştiren gruplar haline geldi.”

Benzer ifadelere başka çalışmalarda da rastlanmaktadır.²⁷ Bu bulgular, akademi eğitiminin öğreticiler arasında meslekî dayanışma ve iş birliği kültürü oluşturma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir.

3.2. Dersler

Bu tema kapsamında, nicel ve nitel bulgular doğrultusunda katılımcıların meslekî eğitim programında yer alan derslerden kendilerine en fazla katkı sağladığını düşündükleri ilk üç ders ile bu dersler arasında en az zikrettikleri dersler ele alınacaktır. Anket bulgularına göre en çok katkı sağladığı düşünülen ilk üç ders; Kur’an-ı Kerim Yüzüne Okuma (487 puan), 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu (330 puan) ve Uygulama/Staj (248 puan) dersleridir. En çok katkı sağlayan dersler arasında en az zikredilenler ise Kültürel Etkinlikler (2 puan), İslam Ahlakı (9 puan) ve Akaid- Kelam (10 puan) dersleridir. Bu derslerden İslam Ahlakının ilk programda yer almakla beraber mevcut programda bulunmadığı görülmektedir.²⁸ Bu sebeple en çok puan alan ilk üç dersin ardından en az puan alan üç dersten Kültürel Etkinlikler ve Akaid-Kelam dersleri ele alınacaktır.

²⁷ Bk. Baştürk, Aday Din Görevlilerinin Diyanet Akademisindeki Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi, 105.

²⁸ Krş. Diyanet Akademisi Başkanlığı (DİB), *Diyanet Akademisi Faaliyet Raporu 2023*, 74; DİB, *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticisi)*, 11.

3.2.1. Kur'an-ı Kerim

Meslekî eğitim programında Kur'an-ı Kerim alanında Tecvid Bilgisi, Talim Uygulamaları, Yüzüne Okuma ve Ezbere Okuma olmak üzere 4 ders bulunmaktadır.²⁹ Ankette katılımcıların ilk üç sırada en çok işaretlediği ders, bu derslerden Kur'an-ı Kerim Yüzüne Okumadır. Diğer araştırmalarda da Kur'ân-ı Kerim dersinin en çok istifade edilen dersler arasında yer aldığı görülmektedir.³⁰ Odak grup görüşmesinde de katılımcılar Kur'an-ı Kerim Yüzüne Okuma dersinden istifade ettiklerini belirtmekle beraber Ezbere Okuma dersinin Ertürk'ün araştırmasında³¹ olduğu gibi kendilerini zorladığını ifade etmişlerdir. Ankette de Ezbere Okuma dersinin toplamda aldığı puan 65'te kalmıştır. Katılımcılardan biri bu durumun sebebiyle ilgili şunları söylemiştir:

“Hafızlarla bizim ezberlediğimiz ezberler aynıydı... Bizim çok dersimiz vardı ve çok ağırdı. Biz onlarla aynı ezberi yaptık. Ben bunun haksızlık olduğunu düşünüyorum.” (K1)

K1'in sözlerinden sorunun 4-6 yaş öğreticisi adaylarının, hafız Kur'an kursu öğretici adaylarıyla aynı ezber programına tâbi tutulmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Kocaman ve Koyuncu'nun görüştüğü katılımcıların da benzer ifadeleri kullandığı, 4-6 yaş ile hafızlık eğitimi ezberlerinin farklı olması gerektiğini söyledikleri görülmektedir.³²

Diğer taraftan 4-6 yaşa yönelik programdan mezun olanların ihtiyaç odaklı Kur'an kurslarına da atanmasından dolayı Kur'an-ı Kerim Ezbere Okuma dersinin göreve başladığında işine yaradığını söyleyen katılımcılar da olmuştur. K8 kodlu katılımcı kendi deneyiminden hareketle şunları söylemiştir:

“4-6 yaş eğitimi aldık, ama bizim yarımız ihtiyaç odaklı atandı. O sebeple bizim işimizi gördü bu ezberler.”

K8'in sözleri atamalarda mezun olunan program dikkate alınmayacaksa aday din görevlileri meslekî eğitim programlarının neden farklı gruplara yönelik hazırlandığı sorusunu akla getirmektedir. Bu çerçevede, derslerin ve içeriklerin belirlenmesinde programların amaçlarının gözetilmesi ve istisnâ durumlar dışında öğreticilerin mezun

²⁹ DİB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 10.

³⁰ Öz – Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 995; Ertürk, “Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi”, 776; Yıldız, *Diyanet Akademisi Eğitiminin İlk Dönem Mezunlarının Gözünden Değerlendirilmesi*, 31.

³¹ Ertürk, “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, 446.

³² Kocaman - Koyuncu, “İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 560.

oldukları program doğrultusunda görev yapmalarını sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

3.2.2. 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu

Anket bulgularına göre 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu, katılımcıların kendilerine en fazla katkı sağladığını düşündüğü ikinci derstir. Odak grup görüşmesinde de katılımcılar bu dersin kendileri için faydalı olduğunu belirtmekle beraber yukarıda geçtiği üzere meslekî donanım, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi gibi konularda bu dersten yeterince istifade edemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların birkaçı, bu durumun bazı akademilerde öğreticilik formasyonu dersine pedagojik formasyon alanında uzmanlığı bulunmayan eğitim görevlilerinin girmesinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Bu yöndeki görüşlerden biri şöyledir:

“Formasyon dersi verilecekse vaizler falan tarafından değil, gerçekten işinin ehli olan birilerinin vermesi gerekiyor. Şimdi bizim formasyon dersimizi teorik olarak veren kişi uzman bir hocamız değildi. Bu konuda çabalıyordu, gayret ediyordu, ama ben ne kadar eksik olduğumuzu şu an görüyorum.” (K7)

Ceylan’ın akademilerde görev yapan eğitim görevlileriyle gerçekleştirdiği çalışmada da öğrencilerin genel olarak formasyon derslerini beğendikleri ifade edilmekle beraber farklı alanlardan (örneğin tefsir alanından) eğitimcilerin saha tecrübelerine istinaden formasyon derslerine girebildiğinden bahsedilmektedir.³³ Benzer şekilde Öz ve Kaya’nın çalışmasında bazı akademi merkezlerindeki eğitim görevlilerinin pedagojik açıdan yetersiz ve tecrübesiz olduğu, uzmanlık alanı dışındaki derslere girdiklerine değinilmektedir.³⁴ Bu durum Kocaman ve Koyuncu’nun araştırmasında da eleştirilerek formasyon dersleri için alanında uzman hocalara ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.³⁵

4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersine pedagojik formasyon alanında uzman eğitim görevlilerinin girmesinin derse duyulan memnuniyeti artıracığında kuşku yoktur. Ancak bu dersin tüm kazanımlarının tek bir ders ve tek bir eğitim görevlisiyle sağlanmasının ne kadar zor olduğu açıktır.

3.2.3. Uygulama/Staj

Anket sonuçlarına göre katılımcıların kendilerine en fazla katkı sunduğunu düşündükleri üçüncü dersin Uygulama/Staj dersi olduğu görülmektedir. Ancak

³³ Ceylan, “Eğitim Görevlilerinin Diyanet Akademisine İlişkin Görüşleri”, 158.

³⁴ Öz - Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 994.

³⁵ Kocaman - Koyuncu, “İlk Dönem Mezunu Aday Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 565.

katılımcıların neredeyse tamamı (%95,1), 11. maddede yer alan “*Sahada edindiğim tecrübe bu eğitimlerde uygulama boyutuna daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini gösteriyor*” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, Uygulama/Staj dersinin beklentileri karşılama ve ihtiyaçlara cevap vermede yeterli olmadığına işaret etmektedir.

Odak grup görüşmesinde de bazı katılımcılar, stajın akademide kendilerine en fazla katkı sağlayan derslerden biri olduğunu ifade etmekle birlikte bu süreçte beklentilerinin her zaman karşılanamadığına dikkat çekmişlerdir:

“Aslında genel olarak akademinin bize en büyük faydası staj eğitimi oldu. Çünkü sahayı birebir gözlemlene ve aynı zamanda daha önceden kendimizi hazırlama hem duygusal hem psikolojik olarak hem gerçekten materyallerle gerek veli ilişkileriyle biz kendimizi hazırlama imkânı bulduk. Ama eğer stajda düzgün bir kurs, düzgün bir hoca seçilmezse çok büyük bir eksi olarak geri döner.” (K5)

Katılımcılara göre staj sürecinin verimliliğini azaltan faktörlerden biri uygulamanın süresi ve takvimidir. Stajın ikinci dönemde yapılması nedeniyle 4-6 yaş grubunun kurslara uyum sürecinin gözlemlenemediği ve göreve başlandığında ilk haftalarda çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda belirsizlik yaşandığı katılımcılar tarafından şu sözlerle dile getirilmiştir:

“Stajımız son dört ayda başladı... Staj biraz daha fazla olabilirdi.” (K8)

“(Staj) İkinci dönem başladı ama 4-6 yaşta ilk bir, bir buçuk ay çok kritik. Belki stajı ilk dönem almış olsaydık çok daha faydalı olurdu.” (K2)

“İkinci dönem gittiğimizde zaten çocuklar Kur'an-ı Kerim okuyordu. Belli bir kurala uyuyorlardı. Ama ilk dönemden gitsek (daha verimli olurdu, mesela) çocuklara Elif-Bâ'yı nasıl öğreteceğimizi biz gruplardan öğrendik.” (K7)

Görüldüğü üzere katılımcılar, staj süresinin uzatılmasını; bunun mümkün olmaması hâlinde ise stajın 4-6 yaş Kur'an kurslarının birinci döneminde gerçekleştirilmesini talep etmektedirler. Başka çalışmalarda da staj süresinin artırılmasına yönelik beklentilerin dile getirildiği görülmektedir.³⁶ Öğretici adaylarının kursların açılış sürecinde yapacakları gözlemlerin, mesleki kazanımlar açısından daha faydalı olacağı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda stajın iki döneme yayılması ya da tek dönem olarak uygulanacaksa 4-6 yaş Kur'an kurslarının birinci dönemine denk gelecek şekilde planlanması uygun bir seçenek olarak değerlendirilebilir.

³⁶ Bk. Ertürk, “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, 451; Baştürk, Aday Din Görevlilerinin Diyanet Akademisindeki Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi, 70-71.

Odak grup görüşmesinde tartışılan bir diğer konu, stajın tek bir kursta mı yoksa farklı kurslarda mı yürütülmesi gerektiğidir. Bu konuda katılımcılar, kendi deneyimlerine dayalı olarak farklı görüşler dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili iki katılımcının görüşü şöyledir:

“Biz her hafta farklı kurslarda staj yaptık. Farklı öğrenciler gördük. Farklı hoca tipi gördük... Birlikten ayrılmadan tek sınıf, tek kurs olmuş olsaydı belki daha faydalı olabilirdi.” (K2)

“Bizlerin her defasında her hafta başka bir yere gitmesi bana çok şey kattı diye düşünüyorum. Ama bunun gerçekten sağlıklı olmasını istiyorsak baştan beri yapılmalıydı. Yani baştan beri yapıp değişik yerlere gidip değişik ortamlarda değişik çocukları görmeliydik.” (K1)

Her iki görüşün de farklı pedagojik kazanımlar ve sınırlılıklar barındırdığı görülmektedir. Tek kursta sürdürülen staj, sınıfın ve çocukların yakından tanınmasına imkân tanırken; iyi planlandığında farklı kurslarda yapılan staj, öğretici adaylarına deneyim çeşitliliği sunmaktadır.

Odak grup görüşmesinde staj süreciyle ilgili son olarak uygulama yapılacak kursların, dolayısıyla adaylara rehberlik yapacak öğreticilerin belirlenmesine yönelik meseleler üzerinde durulmuştur. Bir katılımcı staj için gittikleri kurslarda öncesinde herhangi bir planlamanın yapılmamış olması nedeniyle yaşanan karışıklığı şu sözlerle ifade etmiştir:

“Herkes hangi sınıfa gitmek istiyorsa oraya gitsin, denildi. Bir hafta ‘Ben hocayı beğenmedim buraya gideyim’ dedim. Diğer hafta ‘Ben o çocuğu beğenmedim, çok bağıırıyor, ben buraya gideyim’ dedim, karışıklık oldu. Aslında bir düzen oluşturulması lazımdı.” (K7)

Katılımcılardan ikisi staj yapılacak kurstaki öğreticilerin seçiminin önemine dair şunları söylemiştir:

“Staja gittiğimizde bize ders verecek hocaların, bizden daha yetersiz olduğuyla karşılaştık.” (K4)

“Karşımdaki hocanın daha yetkin, sahada daha aktif olmasını isterdim. Biz biraz daha pasif bir hoca hanıma düşmüştük. Bu noktada bir de uygulamaya çok dahil edilmedik. Yani gözlemci olmak sahadaki özgüveni bize kazandırmıyor. Sadece gözlemci oluyorsunuz. Biraz daha derslerde aktif olunabilir.” (K6)

Staj yapılan kurslardaki öğreticilerin yetkinliğine yönelik eleştirilerin, Kocaman ve Koyuncu’nun çalışmasında da yer aldığı; Kur’an kurslarında yürütülen staj/uygulama derslerinde daha deneyimli ve alanında yetkin öğreticilerin adaylara rehberlik etmesinin önemine vurgu yapıldığı görülmektedir.³⁷ Benzer şekilde Ertürk’ün çalışmasında da staj

³⁷ Kocaman - Koyuncu, “İlk Dönem Mezunu Aday Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 563.

yapılan kurslardaki bazı öğreticilerin adaylara yeterli rehberlik sunmadıkları, stajın sadece öğreticilikle sınırlı kaldığı ifade edilmektedir.³⁸

Araştırma bulgularının staj dersinde de çözüm bekleyen bazı sorunların bulunduğu işaret ettiği görülmektedir.

3.2.4. Kültürel Etkinlikler

Anket sonuçlarına göre, Kültürel Etkinlikler, öğreticilere katkı sağlayan dersler arasında son sırada gelmektedir. Bu derse sadece iki katılımcı istifade ettiği ilk üç ders arasında yer vermiştir. Öz ve Kaya'nın 513 kişiyle gerçekleştirdiği araştırmada da yalnızca iki kişinin bu derse ilk üçe dâhil olduğu görülmektedir.³⁹ Aile, gençlik, dünyevileşme, İslam düşüncesi, İslamofobi, din istismarı, bağımlılık gibi birçok önemli konuda konferans ve seminer programları düzenlenmesi; yarışmalar ve sanatsal faaliyetler gibi etkinliklere yer verilmesi suretiyle adayların kişisel ve meslekî gelişimine katkıda bulunmanın amaçlandığı bu dersin⁴⁰ neden son sıralarda yer aldığı odak grup görüşmesinde ele alınmış ve katılımcılara görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların ifadeleri, Kültürel Etkinlikler dersiyle ilgili görüşlerin dersin uygulanma biçimine göre değişebileceğini göstermektedir. Nitekim iki katılımcı bu dersin kendilerine en çok katkı sağlayan derslerden biri olduğunu şöyle dile getirmişlerdir:

“Kültürel etkinlikler dersi, DİB’den ya da üniversitelerden yetkin hocalarımızın gelip bizimle meslekî olarak konuştuğu, sunumlar- paylaşımlar yaptığı bir dersti. Biz bu dersten çok istifade ettik. Haftanın bir günü diğer üniversiteler ya da DİB üst makamlarından gelinerek bize anlatılan bir dersti.” (K4)

“Kültürel etkinlikler dersi bizim için o kadar verimli geçti ki. Âdeti bir terapi gibi geldi. Bizi dinleyen ve karşımızda anlayan biri varmış gibi. Kültürel etkinlik dersinde kitap tahlili yaptık.” (K1)

Diğer taraftan, bir katılımcı ders kapsamında kitap okumanın kendisi için ekstra bir yük oluşturduğunu dile getirerek, öğrencilerin değerlendirmelerinde daha çok kendi kişisel durumlarını gözетerek hareket ettiklerini şu ifadelerle ortaya koymuştur:

“Benim bir yerde ezberlemem gereken seksen tane hadis var. Bilmem kaç tane aşır var. Ama bir yandan hoca bana diyor ki; bu kitabı bir hafta içinde bitirmek zorundasın. Bana bu yük gibi geliyor.” (K7)

³⁸ Ertürk, “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, 452.

³⁹ Öz – Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 995.

⁴⁰ Bk. DİB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 80-87.

Son olarak iki katılımcı, kendi tecrübelerinden hareketle anketlerde dersin son sıralarda olmasına ilişkin şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

“Kültürel etkinlik derslerinde söyleşi vesaire gibi dersler yapılıyordu. Konferanslar veriliyordu. Yalnız neden aklımda kalmadığını şimdi hatırladım... Kitap seçimleri, hoca kalitesi yetersiz olduğu için ders benim için sonlara kalıyordu.” (K2)

“İki noktaya değineceğim. Biri seminere gelen hocalarla alakalı. Başkanlığın gönderdiği belli hocalar vardı. Onların seminerlerini dört gözle bekliyorduk. Bazen de yerelden ilçenin vaizi ya da işte şu, bu hocalar geliyordu. Hani onlar da çok kıymetli hocalarımız, ama bazen yetersiz kalıyordu. Ve herkes aynı fırsata sahip değildi. Başka bir akademide seminere gelen bir hocayla bize seminere gelen bir hoca farklı olabiliyordu. Bu da bize bir noktada yararlı, ama bir noktada vakit kaybı oluyordu.” (K3)

3.2.5. Akaid-Kelam

Yukarıda paylaşılan görüşler, ders kapsamında davet edilen konuşmacıların öğrencilerin beklentilerini ne ölçüde karşıladığının, Kültürel Etkinlikler dersine dair genel kanaatin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Hedeflerine uygun biçimde planlanarak etkinlik ile konuşmacı seçiminde seçici davranılması durumunda bu dersin de verimliliğinin artacağı düşünülmektedir.

Anket sonuçlarına göre katılımcılar tarafından en az işaretlenen üçüncü ders Akaid-Kelam'dır. Literatürdeki diğer araştırmalarda da bu dersin yeterince verimli bulunmadığına dair bulgulara rastlanmaktadır.⁴¹ Program incelendiğinde Akaid- Kelam dersinde; günümüz inanç hareketlerini değerlendirme, güncel inanç problemlerini çözümleme ve İslam inanç esasları ve güncel inanç problemleri konusunda toplumu aydınlatma becerisine sahip olma gibi önemli kazanımların hedeflendiği ve iman esaslarıyla birlikte bu kazanımlara yönelik bir içerik oluşturulduğu görülmektedir.⁴²

Odak grup görüşmesinde böyle bir dersin de neden gerilerde kaldığı gündeme getirilmiş, bazı katılımcılar dersin kendileri için oldukça faydalı olduğunu ifade ederken bazı katılımcılar yeterince istifade edemediklerini belirtmişlerdir. Akaid- Kelam dersinin faydalı olduğunu söyleyenlerden ikisinin görüşleri şöyledir:

⁴¹ Bk. Öz – Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 999; Ertürk, “Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi”, 777.

⁴² Bk. DİB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 21-26.

“Bizim Kelam ve Akaid dersimiz çok güzel geçti ve hatta ben ders çıkışında ‘Hocam ben ek olarak ne okuyabilirim?’ diye soruyordum. Hoca da bana tavsiyede bulunup merakımı tatmin ediyordu... Biz çok verim aldık.” (K7)

“Biz Kelam dersini çok güzel aldık, hocamızdan Allah razı olsun... Bu sayede veliler; ‘Hocam bana çocuğum şöyle bir soru sordu, ben buna nasıl cevap vereceğim?’ dediğinde yardımcı olabiliyoruz. Gerekirse velilere yönelik seminerler düzenliyoruz.” (K6)

Diğer taraftan iki katılımcı dersin eğitim görevlisi nedeniyle Akaid- Kelam dersinden yeterince istifade edemediklerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hocamızın ders anlatış tarzından dolayı ders verimsiz geçti... Hocamız, alanında bilgiliydi, ama cümlelerin sonunu getiremiyordu. Asla cümlelerin yüklemine kullanmıyordu. Araya bir sürü şey sıkıştırıyordu.” (K5)

“Bizim Akaid hocamız görevli olarak hacca gitmişti. Yerine görevli olarak bir imam, derse girdi. O bize direkt imanın şartı, İslam’ın şartı, Allah’ın varlığının delillerine dair temelden bir eğitim verdi... Asıl Hocamız hacdan geldiğinde ilk sorduğu ‘sizin deizmi, ateizmi öğrenmeniz gerekirken niçin oralarda oyalandınız? Yani sahaya indiğiniz zaman bu sorulara cevap verebilecek misiniz?’ oldu. Biz de ‘Hocam yok almadık, nasıl verelim o eğitimi’ dedik. Akaid aslında çok önemliydi ama çok önemsiz geçti.” (K8)

K8’in dersin asıl hocasının ağzından dile getirdiği akaid-kelam dersinde deizm, ateizm gibi güncel konuların öğrenilmesi gereğinin Kocaman ve Koyuncu’nun araştırmasındaki katılımcılar tarafından da ifade edildiği görülmektedir.⁴³ Ertürk’ün araştırmasında ise Akaid- Kelam dersini veren eğitim görevlilerinin alan bilgisinin, diğer dersleri verenlere kıyasla daha düşük seviyede değerlendirildiği belirtilmektedir.⁴⁴

Gerek katılımcıların ifadeleri gerekse diğer araştırmalardaki bulgular Akaid-Kelam dersiyle ilgili sorunun da Kültürel Etkinlikler dersinde olduğu gibi eğitim görevlisi, işleniş biçimi gibi nedenlerden kaynaklandığını göstermektedir.

Araştırmamızın bulgularına göre, en fazla ve en az katkı sağladığı düşünülen derslerle ilgili değerlendirmeler; derslerin programdaki ağırlıklarının ve içeriklerinin, hedef kitlenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yeniden düzenlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinin kapsamının yeni dersler oluşturularak hafifletilmesi faydalı olabilir. Ayrıca, tüm akademi merkezlerinde derslere

⁴³ Kocaman - Koyuncu, “İlk Dönem Mezun Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 558.

⁴⁴ Ertürk, “Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi”, 778.

girecek eğitim görevlilerinin alanında uzman kişiler arasından seçilmesi derslerin verimliliğini artırabilir.

3.3. Akademiler Arası Standardizasyon

Anket bulgularının değerlendirildiği odak grup görüşmesinde dile getirilen birçok meselenin, genel anlamda akademi eğitiminden değil, akademiler arasındaki standardizasyon eksikliğinden kaynaklandığı görülmüştür. Bu tema altında akademiler arasındaki standart farklılığına işaret eden birkaç hususa daha yer verilecektir.

Odak grup görüşmesinde katılımcıların en sık dile getirdiği sorunlardan birinin ölçme ve değerlendirme kriterlerinin akademiden akademiye değişmesi olduğu görülmüştür:

“Maalesef bir yarış hâlindeydik. Mesela bizim Kur’an-ı Kerim hocalarımız yüksek puan veriyordu, ama X DİYA’da Kur’an hocaları çok düşük vermiş. Hâlbuki ben o kızla girdim birlikte sınava. Aynı puanı aldım. O da Türkiye derecesi yaptı. Benim de puanım 90’dı mülakatta. Onun da 90’dı ve Kur’an okuyuşuna ben şahidim. Gayet iyiydi. Ama kızı 70’le başlatmışlar. Bu durumda o kızın benim önüme geçebilme ihtimali yok ve ben onun önüne bu şekilde geçmiş oldum. Bu adaletli olmadı maalesef. Puanlamanın ve sınavların merkezî şekilde yapılması gerekiyordu.” (K3)

“Bize de ilk başladığımızda sınır koydular. 80 bandından yukarı çıkmayalım diye kendi aralarında konuşmuşlar. Bizim en iyi olanımıza, Türkiye derecesi yapmışlara bile 80 vermediler.” (K5)

Katılımcıların dile getirdiği sorunların özellikle sözlü sınavlarla ilgili olduğu görülmektedir. Diğer araştırmalarda da akademiler arasında ölçme ve değerlendirme süreçlerinde adaletsizliğe sebep olan farklılıklara dikkat çekilmektedir.⁴⁵ Yapılan çalışmalar, şikayetlerin ardından sınavların Ankara merkezli yapılmasının bazı sıkıntıları azalttığını; ancak sözlü sınavlarda komisyonların farklı olması nedeniyle tam anlamıyla bir standardizasyonun sağlanamadığını ortaya koymaktadır.⁴⁶ Bu veriler, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin akademiler arasında tutarlı ve standart bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Akademi merkezleri arasında tespit edilen bir diğer farklılık barınma koşullarıyla ilgilidir. Odak grup görüşmesinde bazı katılımcılar barınma koşullarından övgüyle bahsederken bazıları da şikayetlerini dile getirmişlerdir. Bu görüşlerden ikisi şöyledir:

⁴⁵ Bk. Kocaman – Koyuncu, “İlk Dönem Mezunu Aday Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 574-575; Öz – Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 998.

⁴⁶ Yıldız – Çinemre, “İlk Dönem Mezunu Aday Din Görevlilerinin Gözünden Diyanet Akademisi İmam-Hatip Eğitiminin Değerlendirilmesi”, 587.

“Ben ... ihtisastaydım. Yan tarafta erkekler vardı, ihtisas eğitimi alanlar. Onları gönderdiler. Yatakhaneyi bize açtılar. İki kişilik odada tek kişi kaldık. Nevresimlerimiz olmasına rağmen müdürümüz tekrar nevresimlerimizi aldı. Siz aşağı inmeyin, çamaşır odası çok aşağıda (diye) katımıza çamaşır makinesi koydurdu. Ellerindeki tüm imkanları kullandılar yani.” (K6)

“Maalesef ... ihtisas merkezinde barınma sağlamadığı için kapatılmış bir Kur'an kursu arkadaşlara tahsis edildi. Orada kaldıkları odalar 6 ve 8 kişilikti. Yani arkadaşlar yalnız kalamadığı gibi tuvalet ve yemek gibi aslî ihtiyaçlarını karşılamakta bile sıkıntı yaşıyorlardı. Sürekli olarak çamaşır makinesi sırası düzenleniyordu, su sırasına giriliyordu.” (K4)

Akademiler arasında fizikî altyapı ve barınma koşulları açısından farklar olduğunu işaret eden bu tespitlere başka çalışmalarda da rastlanmaktadır.⁴⁷ DİYA Başkanlığı'nın bu yöndeki tespitleri dikkate aldığı, merkezler arasında barınmayla ilgili standardizasyonu sağlamak için kapasite geliştirme çalışmalarında bulunduğu görülmektedir.⁴⁸

3.4. Kurumsal Aidiyet

Meslekî eğitim programının hedeflerinden biri de kurum aidiyet bilinci kazandırmaktır.⁴⁹ Odak grup görüşmesinde katılımcılar yukarıda yer verdiğimiz temalarla ilgili gözlemledikleri veya yaşadıkları bazı sorunlara dikkat çekmekle birlikte akademi eğitiminin gerekliliğini ve önemini vurgulamışlardır. Bazı katılımcılar bu konuda şunları söylemiştir:

“Diyanet Akademi bana aslında kurumu tanıttı ve dışarıdan bir göz yerine içeriden bir göz olarak kurumdaki sorunların neden kaynaklandığını ya da neden bugün bu hâlde olduğunu görmemi, aslında bir empati yapmamı sağladı. Bu noktada ben Diyanet Akademisinin aslında olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü biz bir kurum çatısı altında çalışacaksa kurumu önce tanıyıp sevmemiz, o kurumun sorunlarının neler olduğu, nelerin sahaya yansıdığını bilmemiz gerekiyor. Diğer akademi görmemiş kişilerde bu çok olmuyor.” (K5)

“Akademide eğitim görmenin farkını kendim görmekle beraber başkalarının da bunu söylemesi çok hoşuma gitti. Çalıştığım yerdekiler ‘Hocam sizin farklı bir eğitim almış olduğunuz çok belli, ne mezunusunuz?’ dediler. Ben de ‘ilahiyat mezunuyum, çocuk gelişimi okudum bir de Diyanet Akademi’sine gittim’ dedim.” (K7)

⁴⁷ Öz - Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Mesleki Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 990; Ertürk, “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, 454.

⁴⁸ Bk. DİB Diyanet Akademisi Başkanlığı, 2024 Birim Faaliyet Raporu (Ankara: TDV Yayın Matbaacılık, 2024), 89-91.

⁴⁹ DİB, Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi), 6.

“Akademi bana ciddi özgüven verdi. Yaptığım uygulamaları ‘Akademide eğitim aldım, orada böyle gördük’ diye delillendirebiliyorum.” (K6)

“Velilerim müftülüğü arayıp ‘Öğretmenimizin velilerle iletişimi çok iyi, öğrencilerle iletişimi çok iyi’ diye teşekkürlerini iletmışler. Ben bunun kesinlikle akademide aldığım eğitim sayesinde olduğunu düşünüyorum.” (K3)

Katılımcıların aktardıkları, akademide alınan eğitimin meslekî bilgi, özgüven ve kimlik kazandırmanın yanı sıra kuruma olan aidiyeti de güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Önceki çalışmalarda da kurumsal aidiyete katkı sunma konusunda akademi eğitiminin başarılı bulunduğu görülmektedir.⁵⁰ Bu bulgular akademi eğitiminin gereğini göstermesi açısından önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

DİYA’nın 4-6 yaş Kur’an kursu öğreticiliğine yönelik meslekî eğitim programını mezunların değerlendirmeleri doğrultusunda inceleyen bu araştırmanın bulguları, programın genel olarak gerekli ve başarılı bir uygulama olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bununla birlikte bulgular, programın özellikle 4-6 yaş grubuna özgü pedagojik yeterliklerin kazandırılması, uygulama boyutunun güçlendirilmesi ve akademiler arası standardizasyonun sağlanması bakımından geliştirilmesi gereken yönlerinin de bulunduğu işaret etmektedir.

Bu çerçevede programın en güçlü çıktısının meslektaşlar arası dayanışma ve kurumsal aidiyet bilinci olduğu görülmektedir. Mezunların büyük çoğunluğu, akademide kurulan meslekî bağların göreve başladıktan sonra da materyal paylaşımı, deneyim aktarımı ve ortak problem çözme süreçlerinde önemli bir işlev gördüğünü ifade etmiştir. Bu bulgu, akademi eğitiminin öğreticiler arasında kalıcı bir meslekî kültür oluşturduğuna işaret etmesi açısından önemlidir.

Araştırmada, programın temel amaçlarından 4-6 yaşa özgü pedagojik yeterliklerin kazandırılması bakımından bazı eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, akademi merkezlerinde daha önce 4-6 yaş grubu öğreticiliğine ilişkin kurumsal bir birikimin bulunmaması ile müfredatta meslekî bilgi ve beceri dersleri yerine Kur’an-ı Kerim ve temel İslamî ilimler derslerine daha fazla yer verilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim katılımcılar eğitimleri sırasında 4-6 yaş grubuna Kur’an ve dinî bilgilerin öğretimi konusunda gerekli meslekî donanımı yeterince edinemediklerini ifade

⁵⁰ Bk. Kocaman – Koyuncu, “İlk Dönem Mezunu Aday Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”, 572; Öz- Kaya, “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Meslekî Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”, 995.

etmiştir. Bu durum, programın pratik beklentileri karşılama işlevinin istenilen düzeye olmadığını göstermektedir.

Hem anketten hem de odak grup görüşmesinden elde edilen bulgular, bazı derslerin verimsizliği, eğitim görevlilerinin yeterli bulunmaması, staj sürecinde beklentilerin karşılanamaması ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde adaletsizlik gibi sorunların tüm akademi merkezlerinde değil, yalnızca belirli merkezlerde ortaya çıktığını göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu farklılıkların azaltılabilmesi için akademiler arası standardizasyonun güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle şu öneriler geliştirilmiştir:

Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programındaki (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisine yönelik) Meslekî Bilgi ve Beceri alanındaki derslerin kredileri artırılmalıdır.

4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu dersinin, tek bir ders ve tek bir eğitim görevlisiyle verilemeyecek kadar geniş bir içeriğe sahip olması nedeniyle, bu dersin kapsamındaki bazı konular için *Erken Çocukluk Dönemi Öğretim İlke ve Yöntemleri*, *Erken Çocuklukta Dinî ve Ahlakî Gelişim*, *Erken Çocuklukta Kur'an-ı Kerim ve Dinî Bilgiler Öğretimi* gibi yeni derslerin programa ilave edilmesi düşünülmelidir.

Uygulama/staj süreci iki döneme yayılmalı ya da tek dönem uygulanmaya devam ederse 4-6 yaş Kur'an kurslarının birinci dönemine denk gelecek şekilde planlanmalıdır. Staj yapılacak kurslar ve rehber öğretmenler titizlikle seçilmeli, adayların yalnızca gözlemci konumunda kalmayıp derse etkin biçimde katılmalarının sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Akademi merkezlerinde derse girecek eğitim görevlilerinin seçiminde programın ve mesleğin gereklilikleri gözetilmelidir. 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu başta olmak üzere uzmanlık gerektiren derslerin, ilgili alanda teorik bilgisi ve saha deneyimi olan kişiler tarafından verilmesine özen gösterilmelidir.

Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde, ortak ölçme araçları ile açık biçimde tanımlanmış değerlendirme kriterlerinin kullanılması; tüm akademilerde aynı rubrikler üzerinden değerlendirmenin esas alınması için düzenlemeler yapılmaya devam edilmelidir.

Gelecek araştırmalarda, akademi mezunu öğretmenlerin sahadaki uygulama performanslarının boylamsal çalışmalarla incelenmesi, ayrıca akademi eğitiminin verimliliğinin daha bütüncül biçimde değerlendirilebilmesi amacıyla çocukların, velilerin ve diğer ilgili paydaşların görüşlerini içeren çok boyutlu çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça | References

- Acat, Mehmet Bahaddin. "Program Geliştirme". *Türk Maarif Ansiklopedisi*. Erişim 10 Kasım 2025. <https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/program-gelistirme>
- Altunışık, Remzi. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi İİBF, 2005.
- Aybey, Salih. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)", *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2019), 207-240.
- Aziz, Aysel. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.
- Balaban, Jale. "Verilerin Toplanması". *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. ed. Ali Şimşek. 134-161. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Baştürk, İsmail. *Aday Din Görevlilerinin Diyanet Akademisindeki Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Ceylan, Tuncay. "Eğitim Görevlilerinin Diyanet Akademisine İlişkin Görüşleri". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 18 (2024), 145-187.
- Creswell, John W. *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. çev. ed. Selçuk Beşir Demir. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2. Baskı, 2016.
- DİB Diyanet Akademisi Eğitim Programları ve Koordinasyon Daire Başkanlığı. "Aday Din Görevlileri Meslekî Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)". Erişim 12 Aralık 2025. [https://diyanetakademi.diyanet.gov.tr/Documents/Aday%20Din%20Görevlileri%20Meslekî%20Eğitim%20Programı%20\(4-6%20Yaş%20Kur'an%20Kursu%20Öğreticisi\).pdf](https://diyanetakademi.diyanet.gov.tr/Documents/Aday%20Din%20Görevlileri%20Meslekî%20Eğitim%20Programı%20(4-6%20Yaş%20Kur'an%20Kursu%20Öğreticisi).pdf)
- Diyanet İşleri Başkanlığı. "2022 Yılı Diyanet Akademisi Aday Din Görevlisi (KKÖ, İ-H, M-K) Alımı". Erişim 13 Aralık 2025. [https://insankaynaklari.diyanet.gov.tr/Documents/2022%20Yılı%20Diyanet%20Akademisi%20Aday%20Din%20Görevlisi%20\(KKÖ,%20İ-H,%20M-K\)%20Alımı.pdf](https://insankaynaklari.diyanet.gov.tr/Documents/2022%20Yılı%20Diyanet%20Akademisi%20Aday%20Din%20Görevlisi%20(KKÖ,%20İ-H,%20M-K)%20Alımı.pdf)
- DİB Diyanet Akademisi Başkanlığı. "Diyanet Akademisi Faaliyet Raporu 2023". Erişim 20 Mart 2026. <https://diyanetakademi.diyanet.gov.tr/Documents/DİYANET%20AKADEMİSİ%202023%20YILI%20FAALİYET%20RAPORU.pdf>
- DİB Diyanet Akademisi Başkanlığı. *2024 Birim Faaliyet Raporu*. Ankara: TDV Yayın Matbaacılık, 2024.
- Doğan, Zülfi. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Ertürk, İdris. “Aday İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyımlara Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/2 (Eylül 2024), 751-787.
- Ertürk, İdris. “Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi Meslekî Eğitim Programının Değerlendirilmesi”. *Bilimname* 52/2 (2024), 429-465.
- Gün, Ayşegül. “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66.
- Kara, Büşra. *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Koç, Ahmet. “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretici Yeterlilikleri Ölçeği (KÖYÖ)”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 23/1 (2024), 135-167.
- Kocaman, Kasım - Koyuncu, Mehmet. “İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi”. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (Mart 2024), 539-590.
- Korkmaz, Mehmet. “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 53 (2020), 237-261.
- Öz, Ayhan - Kaya, Umut. “Aday Din Görevlilerine Göre Akademi Merkezlerinde Verilen Meslekî Eğitimlerin Etki ve Verimliliği”. *Erciyes Akademi* 38/4 (2024), 975-1004.
- Polat, Adem. *Diyanet Personel Eğitiminde Yeni Bir Paradigma: “Diyanet Akademisi” Model Önerisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025.
- Şensoy, Serkan. *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yağcı, Samet. *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları*. İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Yazıbaşı, Muhammed Ali. “Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)”. *Dinî Araştırmalar* 23/57 (2020), 95-116.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Yıldırım, Mesut. “Örnekleme ve Örneklem Yöntemleri”. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, ed. Sedat Şen-İbrahim Yıldırım. 61-93. Ankara: Nobel Yayınları, 2022.
- Yıldız, Emre. *Diyanet Akademi Eğitiminin İlk Dönem Mezunlarının Gözünden Değerlendirilmesi*. Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Yıldız, Emre - Çinemre, Semra. “İlk Dönem Mezunu Aday Din Görevlilerinin Gözünden Diyanet Akademisi İmam-Hatip Eğitiminin Değerlendirilmesi”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2024), 567-601.

Yüksel, Zeynep. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)”. *Dinî Araştırmalar* 24/60 (2021), 147-179.